

Մանգոյանի Էֆեմար

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՅՈՒԹԻՓԸՅՅԵ ՎԵ ՄԻՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԵ

ԻՔԻՆՃԻ ՍԵՆԵ

1867 ՅՈՒԼԻՍ 22 ՃԻԻՄԱ ԻՐԹԵՍԻ ԱՌԵԱՄ

ՆԻԻՄԵՐՈ 417

Մանգոյանի Էֆեմար 6 տարեկան 300
հարկի վճարող, 200 զ" ունի, 100 զ" ունի
100 զ" ունի, 100 զ" ունի, 100 զ" ունի

Իրանաթըն պէտք է արժեքը իշին, ԳԻ-
րին՝ 100 զ" ունի, 100 զ" ունի, 100 զ" ունի
100 զ" ունի, 100 զ" ունի, 100 զ" ունի

Մեքսիկոյ վե սոյերէ, Պէյ-օղլուսաւ արդու-
167 իրանաթըն իրանաթըն ԼԵՎԱՆՔ ՆԵՐԱՆՏ Բար-
նէսինտ, Էր-օղլու 8. Փանտաւնէ կէստերիկէս

ԳԱԼԱԹԱ ԲԵԱՅԱԹԸ
ԷՍԱՅԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅՅԵ
Յուլիս 24 Այլուր 53-
» » Էյլէն 52-32
» » Գարանտը 52-31

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԹԵԼԵԳՐԱՖԻԿԵ

(Այսին Հաւաքը Բար-օղլուսաւ)

Փարիս, օգոստոս 2 Կիւնտըն սաաթ 5
վե 10 տագըգասընտա.
Պու սապան իմրէրաթոր Նարօլէօն հազ-
րէթլէրի Սըրպ պէյիկի գապուլ իյլէսիլէր:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻՅԵ

Բուսնուգտան արաթրանկա յուլիս
31 Թարիիլէ Լա Թիւրքիէ եազըլուրդը-
նա նէզարէն, Ջաթը հազըթի Շահանէ
Բէշթատան չըգըրգտան սօնրա վիտի-
նէ ուղրաեքպ, պու կիւն եախօտ եա-
րըն Բուսնուգտա պէրլէնմէքտէ իմիշ.
Թէշըրիի հիւսնուկէրի, Շուսնուկեա
ուղրաեքապ Էտրիլէ Թարիգի իլէ օլ-
ճազը մուգարէր իմիշ:

— Պու կիւն Մանչէսթըրտէն արուր-
լըմը պիր մէթընպտա շու վեճ իւզ-
րէ օգոստոս 2 տուր:

« Արըն 19 ունտա ճիւսմ կիւնիւ Լօնտ-
րանըն Հինտիսթան նէզարէթի Թարա-
ֆընտան, Ջաթը շէվթէթօրմաթը հազ-
րէթի փատիշահիէ իքրամէն վէրիլէն պա-
լօ, պու կիւնէ գատար էմսալի կէօրիլէ
կէլմէմիշ սուրէթտէ գիլնէթ վէ սալթա-
նաթլա իճրա օլունմուշ, վէ շիմտիկէ
գատար էլան դազէթալար անըն վասթը
իլէ մէշըուլ օլմագտա տըրլար: Ճագաթ
թէէսսիլէ շահան պիր վուգուլաթ
ճիւսնիլէն մահգուկիլէթի մուճիպ օլ-
մուշ տուր, շէյլէքի, սօն մասաթա Տէվ-

լէթի ալիկէնիլ Լօնտրա սէֆիլի Միւզիւ-
րիւս քաշա հազըթի Շահանէ վէ բրէնս տը
կալ հազըթիլէրիլէ եազըն օթուրմուշ
օլտուգլարը հալտէ վէ հէնուգ թաամա
պաշանըլաճագ իքէն, պիրտէն պիրէ
պուրնուկտան գան Ֆըշաճաեա պաշա-
յըպ վէ տէր հալ տիշարը չըգարըլարագ
արապասընա գօնուլուպ խանէլէրիլէ կէօ-
թիւրիւլմիւշ իսէտէ, օրատան նէրտիպան
պաշընա վասըլ օլուր օլմագ թէսիլի բուհ
իյլէմիշլէր տիր: »

— Կէշէն կիւնիլէր Պուրսա առաջնոր-
դու արժ. Բարթուղիմէոս վարդապետ
հազընտա, Թարաֆըմըգա կէօնտերիւ-
միշ օլան սէնա վէ Թէշէքըիւրնամէյի
մա մէմնուկիլէ պէեան իյլէմիշ իտիք:

Պու տէֆա օլ Թարաֆա սէյեհաթ
իթմիշ օլան պիր միւթէպէր զաթտան ի-
շիտիլտիկիլէ կէօրէ, միւսալիլէյս վար-
դապետ քէնտի հարաքեաթը մէմուհէ-
սինտ տէվամ իլէ, կիւնտէն կիւնէ ճէօ-
մաաթըն հիւսնի թէվէճճիւհ վէ մու-
հապաթիլի տալթէ իյլէմէքտէ տիր:

Պիզիմ իշին, էն պիւլիւք սէվիլէճէք
պիր հալաթիս տախի, առաջնորդլարըն
էհալիլէրիլի խօշնուտ իտէպիլիպ, վէ մէք-
թէպիլէրիլի իլէրու կիթմէսինտ շալըյմա-
լարը օլտուղունտան, պու պապտէ միւ-
մալիլէյս վարդապետի թէպիլէ իտէրիլ,
վէ ումարըք քի արժ. Բարթուղիմէոս
վարդապետ, պու սըրատա պիզի, վէ տա-
հա սահիհի տէօրթ եիւզ նէֆէրտէն
միւթէճալուգ պիշարէկեանը տախի խօշ-
նուտ իթմէքըք վազիթէսինտ տէրիս-
թըր իտէրէք, պիր ան էվլէլ Փրիկի սան-
տըղընա կիրէճէք օլան 350 զուրուշ մու-
գաթա փարասընըն Թահսիլիլէ իրսալիլէ
հիւսնի վէ միւսարաթ իյլէտիքտէն
պաշգա, Փրիկիտէքի խասթալար իշին

ալեա Պուրսա շարապլարը, վէ չօճուգ-
լար իշին տախի գուգու քէսթանէլէրի
վէ սալիլէ Թօրլամագըլըա տախի հիւսնի
իտէճէք տիր:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԽԱՐԻՃԻՅԵ

Բուսնիւ իլէ Տանիմարգա պէյիլին-
տէ պիր մուարագա հուսուլիլէն օնպէպի-
լէթ վիլէճէք օլան Բուսնիւ հիւսնիլ-
նիլ 5 ինճի պէնտիլէն նէ մանեա վէրիլմէք
լազըմ իսէ, պուրնուկ թէֆսիլի վէ իյզա-
հը անըն հիւքմիլէն իհալէ գըրնմագ
իւզըն Լօնտրատա պիր գօնթէրանս թէ-
ճէմիւ իթմէք լաֆգը կէզմէքտէ օլտու-
ղու վիլէնանըն Տէպանամ դազէթապըն-
տա օգուկմուշ տուր:

— Թէտարիքեաթը հարպիլէսինտ լա-
զըմ կէլէն Ֆէվգէլատէ մէսարիֆաթա
գարըն կէլմէք իշին, Բուսնիւ տէվէթի
պու տէֆա պէշ միլէօն Թալէրիլէ մալի-
կէ գայմէսի չըգարմըշ տըր:

— Միւթէվէֆա իմրէրաթոր Մագ-
սիմիլէն, քէնտիսիլէ պիրիքտէ Թիւ-
ֆէնկէ Թուրուլմուշ օլան Միւսմօն վէ
Մէյեա նաման ճէնէրալարըն գէվէլէ-
րիլէ, պա վասիլէթ 100 000 Թալէր պը-
րագմըշա տըր:

Միւթէվէֆանըն պահարլանմըշ ճէ-
նագէսի վէրագըրիւգաեա վասըլ օլմուշ
տուր:

— Գալիլէն սէյլէնտիկիլէ կէօրէ Լօնտ-
րանըն էսնաթլարը Թարաֆընտան զաթը
հազըթի փատիշահիէ իքրամէն քէշի-
տէ օլունան զիւսթէթէ 500,000 Ֆրանգ
մէսարիֆ կիթմիշ տիր:

Պու գիւսթէթտէ գուրուլմուշ օլան
սուֆրանըն իւզէրիլտէ պուրնուկ տա-
թուն վէ կիւմիւշ Թագըմլար պիր մէլ-
եօն ինկիլիլ լըրապը գըյմէթիլտէ իմիշլէր:

— Ամերիգա դազեթալարնտա օգուռն. առաջինն կէօրէ, Մէքսիգո շէհրինին Ժուարեզ Թարաֆընա Թէսլիմ օլտուղու կիւնիւն կիճէսի, Մագսիմիլիէն Թարաֆը օլտա Մարքէզ, Գիրօկա, Վիտորիօ վէ Օ'Հարան ճէնէրալար վէ սալըր պազըրու. Էսսա շէհրսէն տիշարը Ֆիրար իտիպ, առաջարա սըղընապիլմիշէր տիր:

Սոն խապէրէրէ նէգարէն մէրգու ման ճէնէրալար ասաքիր Թօրաթըրպ, սապըգ Մէքսիգա ճիւմհուրիյէթի ըէյիսի օլտա Օրթէկա Թարաֆընը Թուրք մագիշին հա. զըրըգլար կէօրմէքտէ իմիշէր:

Տիկէր Թարաֆտա տախի, Լօզաուա, Մօնթէնէկրօ վէ Օնֆարա նաման ճէնէ. ըալ 12.000 նէֆէր գատար ասաքիր Թօր. լաւարագ, մէմալիքին Շիմալ Թարաֆըն. տա ալըրճա պիր ճիւմհուրիյէթ գուր. մուշար տըր:

— Բօմաուա Ս. Պետրոսուռն շէհրի ալիին զիւնէթլէրի խիթամբէզըր օլմուշ, Բաբա վէ գալտիւնալար քէնտի Եօրկուռն. լուգլարընտան գուրթուլուպ, իսթիրա. հաթ իթմէքլիւն վէ Բօմա շէհրի 70—80 պին տինտար սէյիլմիլէրուէն Թէմիլէն. մէյէ պաշլամըշ օլմասը, շիւնքի պու գա. տար իզտիհամ Բօմաուա Էթէյիճէ ագճէ կէթիլմիշ իստէ, գօլէրա իլէթինին տա. խի դայէթլէ արթմասընա սէպէպիլմէթ մէմալիս օլտուղու, Ս. Պետրոսուռն ագ. ճէսի իշին Բաբա հազըթլէրի 4,200,000 Ֆրանգ պիր մէպլաղ ալմըշ օլտուղու, պուռնուռն պիր գաշ գաթըր գատար տախի Թէասսիւպ վէ տինտար սէյիլմիլէր Թա. րաֆընտան Բօմալարըն ճէպինէ կիրմիշ օլտուղու Էնտէքանտանա Պէլմ նամ դա. զէթաուա օգուռնուռն իստէ, տիւնետա րահաթըր պուլմագ կիւճճէ օլտուպ, Եա. լընըր ահրէթին ճէնէթինտէ պուլու. նապիլմէթինտէն, Կարիպալտի Թագը. մընըն Բօմա մէմալիքինի պասաճաղըր վէ Բօմա տէրօւնինտէ իխթիլալ գուհուր ի. տէճէկի, գարտիւնալ Անթօնէլիին վէ պինտէն ալէյճ Բաբա հազըթլէրինին իսթիրահաթընը պօզմուշ օլմալը տըրլար. շիւնքի, Գօրրիլէրէ իթալիանօ նամ դազէ. Թանըն Բօմա մուխպիրին Թարաֆընտան պիլտիրտիկինէ կէօրէ, միւմայիլէյճ գար. տինալ Անթօնէլի, Գաթօլըր տէվէթլէրի էլ շիլէրինէ 1. իթալիա հիւքիւմէթի քէն. տի վտարըն խիլաֆըր օլտարագ, Բօմա իւ. պէրլինէ օլտա հիւքիւմէրէ միւսաատէ Եա. խօս իլհագ օլտուղու, Թէպէյիլին իթ. տիկինտէ, 2. իսթիլալ Բօմա գաթուլա. ընա գատար կէլիսէ, 3. իսթիլալ Բօ. մանըն իշէրիսինտէն բաթլագ վէրիսէ, քէնտի տէվէթլէրինին նէթալը ու հա. րաքէթաուա պուլուռնաճաղարընը սիւալ իթմիշ, վէ Էլշիլէր տախի պիր Թէհիլէր օլտուղուռնտա Բաբա իլէ գարտիւնալ մէճ. շիսի ազալարընըն շախընը վիգաթէ իթ.

մէքլիլի Թէքլիլի պիրլէ, օլտա սիւալլէրէ ճէվապ վէրմէյէրէք, անլէրի տէվէթլէ. իինէ Թագտիմ իտէճէքլէրինի պէտան իթ. միշէր իմիշ:

— Իսրանետա իսթիլալ ալեմէթ. լէրի կիւն պէ կիւն քէսպի ազալմէթ իթ. մէքտէ տիր, պու տէֆա Էհտիլտէ պու. լուռնան սիւալար 15 կիւնէ գատար հի. քիւմէթէ Թէսլիմ օլտուռնուր իշին էմր օլտուռնուպ, գարըն կէլէնլէր իշին ճէգա Թէրթիպ օլտուռնաճաղը իլան գըլընմըշ տըր:

— Էհլի մէրազըն հիասպընա նէգա. ընէ, Փարիս Էքսթրօգիսիօնուռն ալըմասըն. տան գաթանմասը կիւնիւնէ գատար, քի. 6 այ սիւրէճէք տիր, հէր կիւն կիտիլպ կէզիլսէ Եինէ սերկիտէ վագ օլտուռն հէր պիր էշնայը Թէքմիլ սէյր իթմէք միւմ. քին տէյիլ իմիշ, Էշնա վագ իտէնլէրին սաեթըր 45.000 է պալիլ օլմուշ օլտուպ, հէր պիր էշնաեթ սէյր իթմէք իշին 3 տա. գըգա սարֆ օլտուռնա, 225.000 տագըգա Եանի 3.750 սաաթ, վէ պու 3.750 սա. աթ տախի 156 կիւն 6 սաաթ իտէր. տիմէք տիր քի, կիւնլէրի 24 սաթտան հի. սապ իթտիկիմիլ հալտէ, վէ ալարը 31 կիւնտէն Թուրքաթ, 3 այ վէ ալթըր սաաթ լազըմտըր, Ֆագաթ սէրկի սապահըն սա. աթ 10 ունտան ախալմըն 6 սընա գատար ալըգ պուլուռնտուլուռնտան, կիւնտէ ան. ճագ 8 ոահաթ սէյր օլտուռնապիլմէթ կիւնտէն Էքսթրօգիսիօնուռն Թէքմիլ էշնալէրինի պի. ըրէր պիրլէր սէյր ու Թէմալա իթմէք ի. շին 15 այ 20 կիւն վէ 2 սաաթ լազըմ կէլէճէկի հիսապ օլտուռնուռն տուր:

Փ Ր Կ Ի Չ

Պիլ իթթիլար պէտան իտէրիք քի, կիւն. տէն կիւնէ մէզըր խալարթիսանէ, դայրէ. թի միլիյէ սահիպի օլտուռն նազարը տիգ. գաթլարընը տապէթ իթմէկէ պաշլատըրըն. տան, պազը միւթէպէր գաթլար կիտիպ կէզմէքտէ, վէ Եազըրըլարընը կէօրտիւք. լէրիյէ Թաթպիլ իթմէքտէ տիրլէր:

Պիլ հէր քէսին, խուսուսիլլէ իշ կիւնլէ. ըր աթանըր կիտէրէք կէզտիքտէն պաշգա, խըտմէթճիլէր, Եէմէքլէր վէ սայիր ճիհէթ. լէր հագըրնտա պիշարէկեանէն կիզի կիզ. ի մալիւմաթլար ալմալարընը, վէ պիզէ տա. խի պիլտիրմէլէրինի արգու իտէրիլ:

Տօգթօր Գալուստեանըն, օրատա պու. լուռնան պիշարէկեանը պիրլէր պիրլէր հէքիմ. ճէ Թէֆթիլ վէ Թէճէսսիւա իթտիքտէն օսն. րա, վէրտիկի մալիւմաթա նազարէն, հէ. քիմ վիզիթաւընա միւհիթաճ իքի Եիւզ գա. տար խաաթա, սագաթ, ալիլվիհուռ, վէ տիվանէ վար տըր. հալ պու քի շիմիլլէ գա. տար, առէթա խաաթալարտան պաշգապը խաաթա մագաթնտա Թուրքուլարագ, գա. թան հէքիմին հիմմէթինէ նայիլ օլտուռնըրն. տան, հէման գատիմ սուրէթտէ, Եալընըր պիր հէքիմին, Եալընըր հաթթաուա, վէ Է. տէֆ իտէրէք սէյլէրիլ քի, պազը քէրրէ

տուա պիր գաշ վիզիթաւընա իքթիթա ի. տիրլի, վէ Էհալիտէ խաաթաւանէմիլագ. խաաթալարընը պազըլմագտա տըր գանն. իտէրէք ալտանմըշ, վէ Եիւզլէրէ պիշարէ. կեան Թապիլաթիլլէ Եա տանա Ֆէնա պիր հալ քէսպ իթմիշ, վէ Եախօտ պիր սաաթ. էվէլ Էնէլ շէրպէթինի իշմիշ տիր:

Կէրլի շիմտի հաթթաուա իւշ տէֆա տօգ. թօր Մօգեան կիտէրէք խաաթաւանէյէ վիզի. թա վիրմէքտէ, վէ հաթթաուա իւշ տէօթ. տէֆա տախի տօգթօր Գալուստեան կիտէ. ըք, Եէթիլէպիլտիկի գատար քեաֆթէթ. նէ պագմագտա տըր, լաքին, պու ճիւմէ. իլէ տախի, իքի հէքիմին պէյլլէ նէպէթ. իլէ վիզիթա վիրէրէք, մէրգուռն խաաթա. լարըն քեաֆթէթինէ լաեզըրլա պագաւա. Եանագլարը, վէ Եախօտ տանա ալըգ սուրէթ. տէ սէյլլէլլիմ, հէր կիւն ախալմ սապա. ճիւմէթինէ վիզիթա վիրմէք տէյիլ, հէր Թա. գըմընա իքի կիւնտէ պիր տախի վիզիթա վիրմէյէճէքլէրի տէրքեար տըր:

Բուլարըն խաաթաւանէսինտէ կիւն կիւն. տիւզ պիր հէքիմ պուլուռնուռն պաշգա, հէր կիւն տախի իքի հէքիմ վիզիթա վիր. մէքտէ տիր:

Պիլ պուլարըն քեաֆթէթին տախի ալ. կիւնտէն սըրաուռնա գօնարագ, Կէրլի կէօք. սիւմիւզիւ կէրէ կէրէ, պու տէմտէ պարթ. պիր խաաթաւանէմիլ վար տըր տէնէճէք գատար ճէսարէթիմիլ օլտապիլմէթթէպիր. լէրի տիւշիւնիւպ Թէսալվուր իթմէքտէլիլ, լաքին, պէյլլէ իսլահաթլար իշին զիտաւէճէ. փարա լազըմ կէլիլ, վէ փարա իսէ Էհալի. նին համիլլէթինէ Թապի պուլուռնուռնուռն. տան, պիւլիւք իւմիտ իլէ պէլլէմէքտէլիլ:

Փրկիլին սօգագ գաթուռն իշին պիր տէ. միր րարմագլըր գաթուռն Էնէմիլլէթի օր. տուգտան պաշգա, Էպիլլէ վէ սայիրէ իշին տախի տէմիրճէ ինթիհաճը շէտիտ պուլուռն. տուլուռնտան, տիւնքի կիւն կիտիպ իթաւ. ի հալ իտէրէք, քէնտի համիլլէթլէրինի Թա. լապ իլլէտիկիմիլագտէ, Սիւքէճի իսկէլէսինտէ մագազապ պուլուռնան Ասաուր աղա Գէորգ. Եան Թարաֆընտան 500 օգգա տէմիր ինսան վէ Թէլէքըրի ալիմիլագ տապէթ իտիլմիշ տիր:

Պէյլլէ խալիսան գաթլար սայէսինտէ, ալ վագըրթտան սահիլէն Փրկիլի պիր միւն. թազաւ հալտէ միլլէթիմիլագ Թէսլիմ իտէպի. լէճէկիմիլ Էմէլի Էլլէպիմիլագտէն տիր:

Տէմիր իշին սայիր խալիսան գաթլարա տախի միւրանաաթ իթմէք նիլլէթինտէլիլ:

Նաալը քի սէյլլէմիլիլ տիր, հէր քէս հէր Թարաֆտան պիրլէր ճիհէթլէ Փրկիլի ի. Եանէ իթմէքլիլ նիլլէթի խալիլլէսիլլէ մէլ. զուլ պուլուռնագտա, վէ պիլլի Թէլիլիլ իւ. լէմէքտէ տիր:

Պիւլիւք կիւմիլլէքտէ պուլուռնան, վէ Թէլ. լալլըրլա քէսպի թիւաթլէ իթմէքտէ օլտա գաթլարըն պէյլլէրինտէ իեանէ Թօրաւա. րագ 100 օգգա բամուզ ինտա իտէճէքլէրի մէմուլիմիլ օլտուպ, վէ պու կիւնլէրտէ իսէ. րամուզ իշին էշնտի ինթիհաճ պուլուռնուռն. զուռնտան, տիւնքի կիւն հիշ տէյիլ իսէ պիր մըգտար շէլ իրալիլլէն հիմմէթլէրինի տիլլէ. միշ, վէ 17 օգգապըն ալմըշ օլտուղուռնուգ.

ասն չիմտեան աստի իզհարը թէչէքբիւր
իտէրիդ :

Տիւնքի կիւն Բաթրիքիւնէտէ նշանառու-
ութիւն վազթիւնէ զաթըն պիրիսի Փրկիչ
իչին ի զուրու ինսան իտիպ : Վէ Պէյ-օղ-
լուան զաթըն պիրիսի տախի պիր գըթա
տէմիր գարեօլա իլէ տէօրթ գըթա տախի
Ֆէս ինտա իթմիշ օլտուղունտան, մա թէ-
չէքբիւր պէտան իտէրիդ :

Կէչէն բազար կիւնիւ Փրկիչէ կիտէրէք
չօճուգլարըն սաչլարընք քէսէն զաթլար հագ-
գընտա իզհարը թէչէքբիւր իթմիկիմիդ սը-
րատա, եալընը Պ. Ֆրանկիւլիւն իսմիւնի
լիք իտիպ, հալ պու քի արգատաչլարընք
իսմիւրիւնի պիւմէտիկիմիդտէն, սիւքիւթ իւզ-
րէ կէչմիշ իտիք : Ֆաթաթ սօնրատան անլա-
միշ օլտուղունտուտան, սայիր զաթլարըն վէ
իսուսուսիլլէ ագրան ու էմսալլէրիսին թէչ-
վիգլէրի նիլէթիլլէ, մէրգուսանէն պիրիսի-
նին Գօճա բաչատա Բէրուքէր Պ. Յարու-
թիւն օլուպ, վէ տիկէրիսին տախի մէրգու-
մուն գալֆասը Պ. Գարթամ օլտուղուն
թէչէրիւրի թէչէքբիւրի պէտան իլէ պէ-
րապէր, Փրկիչտէքի պիւրէրէկեան իչին, գա-
տիմի պուլունան պիր պէրպէրտէն պաչգա,
հիւզի մաալը պաչգա պիր պէրպէրէ տախի
իթիւնաճըմը պուլունտուղուն իլան իտէ-
րիդ :

Ամենապատիւ Սրբազան Հայր :
Ըստ որում իմ կրօնական կարծիքնե-
րուս եւ սկզբանցս նկատմամբ : այլ ընդ
այլոյ եւ դայթակղական լուրեր կը պրտը-
տին : եւ ըստ որում Ձեր Բ. սրբազնու-
թիւնն ու կրօնական պատկառելի ժողով
քը իս դայթակղած է անդէն, վասն
« Լուսաւորչեան Դանուն աղանդաւոր ըն-
կերութեան, եւ նորին ձեռք տպագ-
րուած « Պատկեր » անուն չարահանար
գրքին, վասն որոյ ներքին համոզմամբ կը
դատապարտեմ այդ Լուսաւորչեան ա-
ղանդաւոր ընկերութիւնը, եւ կը նշովեմ
նորին Պատկեր անուն թուանից գիրքը :
եւ յօժարութեամբ կը դաւանիմ թէ՛ ես
Հայաստանեայց Լուսաւորչական սուրբ եւ
ուղղափառ եկեղեցւոյ ողջամիտ վարդա-
պետութիւնները, եւ թէ յԱռաքելոց եւ
՚ի Ս. Հայրապետաց անտի հաստատուած
բոլոր ծեսերը՝ սրբադիտութիւնները՝ եւ
ամենայն ինչ որ նորքը հաստատուած են
կրօնականիմ, կը յարգեմ, եւ կենացս մին-
չեւ վերջին շունչը մեր Ազգ. ուղղափառ
Ս. եկեղեցւոյ պայծառութիւնն ու ի-
րաւունքները կը պաշտպանեմ եւ պիտի
պաշտպանեմ ընդգէմ հերձուածողաց ու
մոլորեցող, զորս մինչեւ յայժմ թէ մեր
Ս. եկեղեցին, եւ թէ նորին առաքելա-
յալորդ հայրապետները դատապարտած
են ու կը դատապարտեն : ուստի այս իմ
ողջամիտ դաւանութեանցս հետ կը վս-
տահեցնեմ զձեր սրբազնութիւնը եւ կը
րօնական սրբազնամար ժողովը թէ, այ-
նուհետեւ պիտի աշխատիմ միշտ վասն

պայծառութեան Ս. եկեղեցւոյ, եւ վա-
սըն յարատեւ խաղաղութեան եւ ամբող-
ջութեան Ազգիս :

1867 յուլիս 15, Կ. Պոլիս :

Ն. Ս. ՅԱԿՈԲՈՍ ՎՐԴ. ՉԻԼԻՆ.
ՆԱԽԿԻՆ ՍԻԱԳ ԹԱՐԳՄԱՆ
Ս. ԵՐՈՒՍԱԼԻՄԻ

Իշխմանիսմիզէ կէօրէ մուսայիլէյ
վարդապետ թարախընտան պալեատէքի
մէքթուպուն մու զայիրիսին տէ օլարագ պաչ-
գա պիր մէքթուպուն հա թաթրիքիստէն-
յէ կէօնտէրմիշ տիր :

ՄԵՃՄՈՒԱՅԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԸ

Բաւական ժամանակէ ի վեր Մանգուլէի
եւ Մէճմուլայի էջերը զիրար քարկոծելով՝
գիտես թէ նախատական բառերու բառա-
գիրք դարձած նոր ոճեր՝ նոր երգիծաբա-
նութիւնք՝ նոր հայհոյութիւնք՝ նոր վէճեր
կը մտածեն՝ կըստեղծաբանեն՝ կը գրեն՝ կը
մըրտեն կը մատենեն՝ եւ այլ ինչ որ ձեռքը-
նուն գայ պիտի ընեն, ազատ են իրենք չա-
մաչելու : բայց ամաչող ընթերցողներէն ո-
ւմանք ոչ միայն կափսոսան՝ այլ ուշադիր
ալ ըլլալով՝ վէճին բուն պատճառը՝ վիճա-
բանողաց տրամադրութիւնը ու մինչեւ ցարդ
երկու կողմանէ գրուածներուն ոգին ու ար-
ժէքը կշռելով, կաւանդեն ապագայ պատ-
մութեան, եւ այս ալ իրաւամբ :

Առոյն արդի շարժառիթը՝ թէպէտ այսօր
մոռցվածի պէս է : բայց չատեն դեռ կը-
սիշեն որ տեղ մը յանցանք մը գործըվեր ու
գիտես թէ այն յանցանքը առիթ սեպելով
զիրար վատահամբաւելու սկըսեր են : Յան-
ցանաց գործադրութեան նկատմամբ ճշ-
մարտապէս երկուքն ալ անմեղ են : Իրաւ
սոսկալի եղեռնագործ մը կայ՝ բայց օրագ-
րաց ըրածը սա է որ մէկը յանցաւոր կար-
ծըվածին փաստաբան կանգնած է : միւսն
ալ սպաննելով անմեղներու պաշտպան :

Ուստի փաստաբանին եւ պաշտպանին առ-
նելիք մըձանակը ժամանակին ու արդարա-
պէս պաշտօնէից գործն ըլլալով՝ թողունք,
ու մեր ուրիշ դիտողութեանցը դառնանք :

Միթէ կը սխալի՞ք եթէ ըսելու ըլլածք
որ՝ եւ ոչ մէկ կողմը կրցաւ ըստ որին իւր
պաշտօնը վարել, վասն զի երիտասարդ ու
կրակոտ Մանգուլէն վէճին իսկական պատ-
ճառը մոռնալու հարկադրուած մենամարտու-
թեան կը դիմէ : Ժեր ու նեղսիրտ Մէճմու-
ան դիտմամբ գործը մոռացման զարնելով ու
չփոթելով՝ երգիծաբանութիւնն ալ անպա-
տիւ ընելու չափ կը խեղկատակէ :

Ուրեմն մենք ալ իրենց նման վէճին ի-
րական պատճառը թողելով հարկ է որ իրենց
տրամադրութիւնը՝ արժէքը՝ եւ ընթացքը
քննենք :

Եւ նախ խօսքերնիս Մէճմուլայի ուղղե-
լով կը հարցընենք թէ, արդեօք մոռցած է
Մանգուլէյի համար քանի քանի անգամ գոհ-
հիկ ու գեղջուկ ըսելը : եւ եթէ նա գեղ-
ջուկ էր՝ խոհեմութիւն ըրած եղաք՝ անոր
հետ վէճի մտնել ու ձեր վնասակական կըր-

թութեամբը յանձն առնել անոր լեզուն բա-
նեցընելու եւ հետեւագէտ անոր հաւասարե-
լու : սակայն գուցէ մտքերնուդ անցնի թէ
ձեր լեզուանի գրչին արժէքը չառ բարձր
է : այդ կարծիքը կարդարանայ մի միայն ձեր
փոփոխական մտքին նկատմամբ, բայց ոչ
տրամաբանութեան եւ ոչ ազատախօսութեան
կողմանէ : բայց եւ այնպէս գիտէիք որ գեղ-
ջուկի մը խօսք հասկցընելու համար անոր
պէս խօսելու է՝ եւ դուք ալ աղէկ ըրիք որ
անոր լեզուն խօսելով անոր հաւասարիլ բա-
րեհաճեցաք :

Երրորդ, Մանգուլէն կրթութիւնն ա-
ռած է Ասիոյ մէկ անկիւնը : իսկ դուք իւ-
րապիտ մէջ ու Միսիթարեան բազմամուտ
դատարանաց քով : ուստի կը վայելէ՞ր ձեզ
որ անոր հետ կատակերգելու պատրուակաւ
մեծամտութիւննիդ պահ մը խոնարհեցնելով
ոչ միայն Մանգուլէյի, այլ բոլոր ազգին դէմ
գրած ըլլալու համար գոհհիկ լեզուներու
կարօտիք :

Երրորդ, քանի որ Մանգուլէն ձեր կրօ-
նագիտութիւնն ու Աստուածաբանութիւնը
չունի, քանի որ ձեր մաթեմատիքական աշ-
խարհագրական, քիմիքական եւ այլ ուրիշ ա-
կաններով գիտութիւնը չունի, քանի որ ձեզի
պէս ճշմարտախօս՝ եւ պերճախօս չէ՝ ինչ
հարկ կար որ անոր հետ ծիծաղելու դատ
մը բանայիք ու չուզածնիդ ալ լռէիք :

Չորրորդ, քանի որ Մանգուլէն ձեզի չափ
քաղաքագէտ՝ օրէնսգէտ եւ փիլիսոփայ չէ,
կը վայելէ՞ր ձեզ ասոնք չի գիտցող երիտասարդի
մը հետ իյնալ՝ որ ոչ ձեր տարիքին կը խը-
նայէ եւ ոչ ձեր բարձր աստիճանէն կը պատ-
կառի, եւ այնքան ալ երես հանեցիք որ
վերջապէս իր տաքարիւն բնաւորութեան
կրակի պէս ձեռքը ձեր ալեգարդ եւ պա-
ղարիւն կզակին ապտակներ իջեցնելու յան-
դընեցաւ : եւ հետեւագէտ ձեր օտաւած ար-
իւնը անոր կրակին չի դիմանալով բնականա-
բար հալեցաւ :

Նիտակը կրած ցաւերնուդ ես ալ ցաւա-
կից եմ բարեկամաբար, բայց յանցանքը ձերն
է : որովհետեւ պարտականութիւննիդ կը-
պահանջէր լուութիւն պահել իսկ դուք ոչ
համբերութիւն ունեցաք եւ ոչ բաւական
խորամանկութիւն, եւ չի գտցուիր թէ ո՞ր
դարու մէջ ինքըզինքնիդ երեւակայեցիք եւ
ասպարէզ նետուեցաք :

Պարտականութիւննիդ լուութիւն կը պա-
հանջէր ըսի, վասն զի միսիթարեան հարց
բարեպաշտ սովորութիւնն է իրենց դէմ խօ-
սողին չի պատասխանել, եւ դուք ալ մինչեւ
ցարդ անոնց հաւատարիմ աշակերտն ըլլա-
լով՝ այս մասին անհարազատ գտնուեցաք :

Քառորդ դարու բազմավէպին մէջ ան-
նուղղակի ու չարունակ կը խայթեն զհայս
բայց թէ որ Հայերը ելին մեղանշելով դէմ
գրելու ըլլան, ալ այնուհետեւ բազմավէպի
կողմէն դատապարտեալ լուութիւն մը կըս-
կըսի, ապա ուրեմն դուք ինչո՞ւ ձեր դա-
տիարակացը չնմանելով կեղծք կը չարա-
խօսէք՝ կը վիրաւորէք կերգիծաբանէք՝ կը
թշնամանէք՝ եւ տակաւին ընելու բան կը
մըտածէք, եւ ասոնք ամենքն ալ որպէս
թէ թագուն կերպիւ :

Իրաւ ձեր ամեն գրածներուն եւ ձեր ամեն կարծեացը հաւատալով՝ հպատակելու՝ եւ պաշտպանելու ազատ էք, բայց Մանգուլէն ալ ազատ է ձեր գրածներուն՝ ձեր ճշմարիտ կարծիքն ու համոզումը ըլլալու չի հաւատալու, ազատ եմ եւ ես ալ ըսելու ձեզ թէ՛ դուք ձեր համոզումը կամ իմաստակօրէն շատ կը յարգէք, կամ անիկայ ձեր բուն ոգին ու համոզումը չէ՛:

Մանգուլէն երբէք կրօնի վէճ ըրած չունի, բայց դուք կելլէք կամ խօսք մը գրած ըլլալու համար, կամ միմոսական սպառնալիքօք գաթալիկներու միլիօնաւոր թիւերը առաջ քշելով՝ չի գիտցըվիր ի՞նչ սնապարծութիւններ կուգայ միտքերնիդ, աղէկ, բայց Մանգուլէին՝ ծաղրելու անսպառ նիւթ մատակարարողը՝ հպարտ՝ յանձնապատասխանու գիւմակաւոր Մէճմուլան է, ո՛չ թէ միլիօնաւոր գաթալիկները, կրօնի պատրուակաւ՝ մարդ բամբասելու ու ծաղրելու մեծ ամօթ ու յանցանք ըլլալը գուցէ ձեզմէ աղէկ գիտէ Մանգուլէն, եւ մինչեւ հիմայ ալ ասանկ յանցանք մը գործած չէ՛:

Բայց Մէճմուլայի սրբաքննութեան արգար ատենին առջին Մանգուլէյի յանցանքը ճշմարտախօս ու անկեղծ ըլլալն է, իսկ Մէճմուլայի արդարութիւնն ալ իւր համազգի եղբարց առջին ուղղադատ ձեւանալն է: Մանգուլէյի յանցանքը ժողովրդեան սիրտը զերաւելն է, Մէճմուլայի արդարութիւնն ալ այն հնացեալ ու ժահաբոյր նախանձն է, Մանգուլէն մեղաւոր է՝ ձեր կերպարանքը ճիշտ նկարելուն համար, դուք արդար էք բոլոր լուսաւորչականները մէկտեղ յանրաւի ծաղրելու համար, Մանգուլէն մեծ տօճի գործեց իր չորս տարուան գրչովը ձեր վաթսուը չորս տարուան տաղանդին դէմ խլել, իսկ դուք քաջաբար յաղթութիւն երեւակայեցիք անոր դէմ արտոյան կանգնեցու, բայց իսրայէլացի փոքրիկ հովիւը փղղըշտացի հսկային գլուխը ջախջախելուն, եթէ դեռ բաւական չի համոզվեցա՞ք՝ քիչ մ'ալ շարունակեցէ՞ք ձեր նախատալից գրուածները: Եւ զորուածները կրօնք ուր կաւելցընեն Մանգուլէյի դրամագլուխը եւ կը ցաւցընեն ազգին գլուխը:

Մանգուլէն թմբկահար է, եւ անոր համար իր ամուր ձայնը ամենուն լսելի եղաւ, բայց դուք ձեր բարեկէ նուագարանովը մրժգուկի նմանեցա՞ք որ նուագելով մեր արիւնքը կը քամէ:

Մանգուլէն յիմար է՝ եւ իւր նոր պաշտօնովը գուցէ շատ խելօքներ չղթայէ, բայց ձեր այսքան տարուան խելացութիւնն ալ իր համարմունքը կորսնցընելու մազ մնաց:

Մանգուլէն անհամ ու ցուրտ կը գրէ, բայց ժողովուրդին սիրտը կը տաքցընէ, դուք այնքան համով հստով կը գրէք որ ալ քորտերնիս առաւ, եւ ստամոքսնիս մնացեցաւ:

Մանգուլէն ոչինչ է ու բնաւ հաւնըվելու յատկութիւն մը չունի, դուք շատ բան էք եւ անանկ յատկութիւններ ունիք որ երկազենցադներու կը վերաբերի՝ եւ տարբեր տարբեր մէջ կրնաք ապրիլ:

Ահա այսօր դուք դարձեալ այն խեղճ ու գոհիկ կոչած Մանգուլէիդ դէմ ստիպված

էք յիսուսեան մարտկոցներու ետին ապաւինելով ժանգոտած մեքենաներն շարունակածելու գրել:

Ուրեմն,

Գրեցէ՛ք, Հայոց Սահմանադրութիւնը մէկ կողմէն չոյելով ու բարեմաղթելով, միւս կողմէն զանի մնասակար ցուցընելու համար անոր թշնամեացը աչքը մտէք:

Գրեցէ՛ք, որ մեծանուն Հայ մը օտարութեան մէջ իւր մահուան անկողնոյն եզերքին վերջին նուիրական դաւանութիւնը դեպի Հոռով ուղղած է, եւ այս լուրն ալ ձեզի բերողը գուցէ անկարելի սեպված անդլանդեան հեռագիրն ըլլայ:

Գրեցէ՛ք, խրիմեան վահանօր թշնամիքը ծափահարելով զայն արտատաւորելու չնչին նամակները սիրով ընդունեցէ՛ք՝ հրատարակեցէ՛ք ու խորհրդածեցէ՛ք, քանզի անոր հայրենեաց մէջ բնակիլը ձեր բանին չի դար:

Գրեցէ՛ք, քանի քանի որ Հայոց մէջ ընտանի վէճ մը, երկպառակութիւն մը ծագի, իսկոյն մատերնիդ մէջը խօթեցէ՛ք, եւ ասոր ալ գոհ չըլլալով ելէք ինքնակոչ դատաւորի կերպարանօք վճիռներ որոտացէ՛ք, եւ եթէ ձեր վճռոյն ու որոշմանը մէկ մարդ մ'ալ համոզվելու ըլլայ նէ գոհացէ՛ք, ու աւուրչէքնիդ առած սեպեցէ՛ք:

Գրեցէ՛ք, Մասիսի՝ Եւստանակի՝ Մանգուլէյի եւ այլ ուրիշ ճշմարիտ Հայ լրագրաց՝ եւ անոնց հետ մէկ տեղ պարզ ու անմեղ ժողովրդոց թակարդներ լարելով՝ նայեցէ՛ք որ միջնադարեան կղերին ու հին բռնաւոր հաշուսաններուն քմացը յարմար պատգամախօս մը երեւնաք:

Գրեցէ՛ք, Լուսաւորչականաց երրեմն ելէք բարի բարի խրատներ տրվէ՛ք ինքնայոժար, բայց զգուշացէ՛ք որ ձեր ծածուկ թոյնը ու թշնամանքը մէկ տեղ խմորելիդ մէկը չի կուահէ:

Գրեցէ՛ք, բոլոր Հայ օրագիրները ձեզ կը զըրպարտեն, Ազգային Վարչութիւնն ալ ձեր բողոքին ու սպառնալեացը կարեւորութիւն մը չի տար, ուրեմն ամենքն ալ կախաղան ելլելու են, բայց դուք ալ ցըցին վրայէն զանոնք դիտելու էք:

Գրեցէ՛ք, ձեր բարձր արժանիքը լուսաւորչականաց աչքը խօթելու համար քաղաքագիտական ու ելմտական նիւթերու վերայօք երկայն երկայն յօդուածներ հրատարակեցէ՛ք, բայց զգուշացէ՛ք ու զանոնք օտար աղբիւրներէ մուրալիդ մարդ չիմանայ:

Գրեցէ՛ք, Հայոց սրբազան կաթողիկոսին ներկայութեանը ազնիւ գրագէտ մը ելեր բան մը կարդացեր է, եւ դուք այս բանը անպատեհ վճռեք էք, վասն զի նախ ձեզի հարցընել պէտք էր, բայց խեղճ ինչպէս համարձակէր ձեզ հարցընել քանի որ դուք անոր գրչին շատոնց ի վեր խոժոռ կը նայիք:

Գրեցէ՛ք, թէ որ Մասիսի տարեկան թարգմանութիւնները ձեր սրտին ծանրը կուգայ, ու չէք կրնար մարտել՝ Նրեւակ արապարի նման դուք ալ սկըսեցէ՛ք փրկասանութիւնները գետնէ գետին զարնել: ու պէտք եղած տեղը ծանուցանել, որ թափառականի այս նոր թարգմանութիւնն ալ աւելիններուն պէս գերեզման իջնելով՝ ապագութեան լոյս տեսնելու արժանի չընէք:

Գրեցէ՛ք, Հայաստանի մեծ մասը հաւատալովն եղեր կամ ըլլալու վրայ են, կրիկիոյ իշխանները անսխալ վատիկանու հըպատակելով գործքերնին կարգի՝ չրվեր է՝ եւ ի շնորհս գերապայծառներու իրենց ընտանեացը կը վերադառնան:

Գրեցէ՛ք, Մանգուլէն առիթ առնելով լուսաւորչականաց ինչ որ գրուցել կը փութաքէք, եւ զանոնք ինչպէս տեսնել կերպագէք նէ, անուղղակի կերպով հրատարակեցէ՛ք:

Գրեցէ՛ք, որ Հայերը շատ աղէկ չեն ըներ փանոսեանը ազգային գործերու գլուխ անցնելով՝ եւ եթէ զայս գրել չէք ուզեր, գոնէ բաւականանայիք իբր մտերմաբար եւ ազգասիրաբար մէկ քանի հարուստ պարզամիտ դրացիներու ականջն ի վար բարսալու:

Գրեցէ՛ք, եւ եթէ կախորժիք աւելի հին բաներն ալ նորոգելով յիշեցէ՛ք՝ վանահօր մը սպաննուիլը՝ Մուշի անցքը... բայց ոչ՝ այս նիւթերուն համար ձեր ճշմարտախօս բերնին չափն առնող սուղ Հայրենասէրը դեռ կենդանի է:

Գրեցէ՛ք պերճապէս այս յօդուածին ալ դէմ եւ եթէ Մէճմուլայի էջերը ազգագուց գրուածներէ տեղ չեվելցներ, տետրակներ սատարելու անձինքդ ողջ ըլլան, եւ դուն ալ ողջ կեցիր ու հիմակուրէն մտածէ թէ օրինաւոր պատասխանի տեղ... ո՞նք ո՞նք ու նախատական բառեր պէտք է գործածես:

Եւ թէ որ տակաւին անհայտ ոգւով Մանգուլէյի եւ այլ բոլոր Հայ լրագրաց ու Հայ սրտերու վրէժ պիտի ժայթքես, այն ժամանակ այս յօդուածն ալ շարունակելի է՝ իսկ եթէ վեհանձնութեամբ ու ձեր անուանը վայելուչ կերպով մարդասիրէք, իմաստասիրէք, ալ այն ատենը հաշիւնիս գլուխ կապուած սեպելով յարգանքօք կողջունենք ձեզ ու կանցնինք բաներնիս կերթանք:

Ի Լ Ա Ն Ա թ

Հանում՝ օղու Մանուկ իմզասը իլէ 84 ըէպիլ էվլէ 13 թարիսիլի եէտի պին ղուրուչուգ պիր գոյա պօնօ զըրգ պիր կիւնտէն էօտէնմէք իւզօն վէրիւմիշ օլան զաթ իլէ տավա թահթրնտա պուլուն, տուգլարը ճիհէթիլլէ: Եւսէր քիմնէ վատէ խիթամընտա մէպլաղը մէզպուրուն ախլինէ մուվաֆիթագ օլամաեաճաղը սահիպ իմզա թարաֆրոստան խասսէթէն իլան գըրընմըշ տըր:

Մանուկ Հանումեան

Թազսիմ ճատտէսինտէ Ն. 30 գազի նօտա տօնանմա իչին գանտիլլէրէ թիւր լիւ ըէնքիլի սու էհվէն ֆիլաթ իլէ սաթըլըր, իսթէյէն զաթէր պուլուլսուն:

ՍԱՀԻՑ ՂԱԶԷՔԱ

ԳՈՐԱԳԵՑ Ե. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԷԳԱՆՔ ԶԵՐԱԼՏԵՆ ԹԱԳԵԱՆԵՄԻՆՏԵ ԳԵՑ-ՕՂԱԳԱՆ ԶՈՂՈՐՆ ԵՕԼԵԱ, ԶՕԲՕԿԱՆ ԶՈՅՈՂԼԵ ԳՈՐԱԳԵՐԻՔ ԶԱՐԵՐԵՆԱ ԵՄԵՐԵՈ 467: